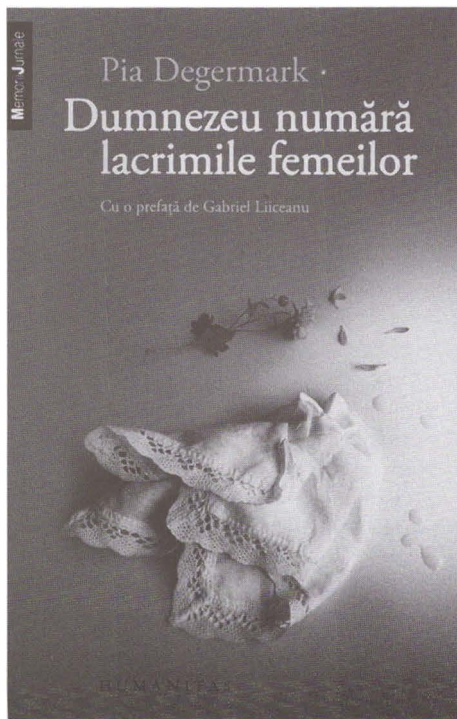

Confesiunile unei vedete de odinioară

Am aflat cu totul întâmplător despre apariția cărții *Dumnezeu numără lacrimile femeilor*, de curând tipărită în limba română în colecția „Memorii–Jurnale” a Editurii Humanitas. Gabriel Liiceanu, directorul editurii, a publicat, cu câteva zile înainte de lansarea pe piață a lucrării, un comentariu asupra ei în cotidianul *Evenimentul zilei*. Puțin mai târziu, mai exact spus în momentul în care am intrat în posesia volumului, aveam să văd că era vorba, de fapt, despre un fragment din prefața cărții, prefață intitulată *Pe urmele Elvirei Madigan*. Articolul lui Gabriel Liiceanu a fost postat pe Facebook de un prieten – e vorba despre Cătălin Sava, redactor la Televiziunea Română – care a avut ideea de a-l însoți atât de coperta cărții, găsită pe site-ul editurii, cât și de un fragment din partea a doua – „Andante” – a *Concertului nr. 21* pentru pian și orchestră de Mozart. Se impun, cred, deja mai multe explicații. Autoarea cărții e Pia Degermark, *Elvira Madigan* fiind titlul unui film suedez din anul 1967 în care a jucat Degermark, film ce i-a adus Premiul pentru interpretare feminină la Festivalul de la Cannes, iar secvența amintită din *Concertul* mozartian reprezintă tema muzicală a filmului. Și mai socotesc necesară o precizare care explică nerăbdarea cu care am dorit să citesc volumul. Cum Cătălin Sava e de formație muzicolog, a avut grijă să selecteze pentru postarea sa de pe Facebook una dintre cele mai izbutite interpretări date respectivului concert – aceea sub bagheta marelui pianist și dirijor Daniel Barenboim. Iar muzica m-a însuflețit.

A trebuit să aștept câteva zile până să intru în posesia cărții, răstimp în care am cercetat diverse surse documentare spre a afla cât mai multe despre film. Film pe care, spre regretul meu, nu îmi amintesc să îl fi văzut. Am văzut câteva secvențe de pe *youtube*, dar nu mi-au spus mare lucru. Rezum acum câteva informații desprinse din dicționarul *Secolul cinematografului* de Cristina Corciovescu și Bujor T. Rîpeanu, apărut în 1989 la Editura Științifică și Enciclopedică. *Elvira Madigan* a avut premiera la 21 aprilie 1967. E un film ale cărui scenarii și regie sunt semnate de Bo Widerberg, iar în rolurile principale evoluau Pia Degermark și Thommy Berggren. Filmul narează imposibila iubire, încheiată cu o dublă sinucidere, dintre un ofițer și o dansatoare pe sârmă, în ambianța secolului al XIX-lea. În opinia unui critic citat de dicționarul mai sus-menționat (P. Cowie), *Elvira Madigan* este „un film elegiac, a cărui tramă este marcată de presentimentul scandinav al morții – fragii sălbatici simbolizând intensitatea fericirii, iar vinul pierderea finală a sângelui și vitalității”. Filmul mai e, în opinia aceluiași critic, „chintesența a ceea ce se numește în suedeză *utbrytningström*, adică visul unei evadări pitorești din rutina cenușie și din climatul deprimant”.

Când am avut în sfârșit ocazia de a citi cartea, am lăsat de-o parte orice alte priorități de lectură și am parcurs-o, cum se spune, pe nerăsuflăte. A meritat. Din *Cuvântul înainte* semnat de însăși Pia Degermark am aflat că fosta actriță a decis să povestească istoria

deloc veselă, nicidecum de basm a vieții ei, din dorința ca unii să învețe și să nu comită greșelile pe care le-a comis ea. „Personal – scrie autoarea cărții *Dumnezeu numără lacrimile femeilor* – am ajuns la convingerea că viața ne e dată ca s-o trăim cât mai bine, dar și ca să iertăm și ca să fim iertați. Iertarea totală e o raritate, dar, la urma urmelor, viața te oglindește pe tine, capacitatea ta de a-ți iubi aproapele, de a i te deschide, de a te apropia de el. Și pentru a reuși acest lucru trebuie să poți ierta.”

Pe cine trebuie, de fapt, să ierte Pia Degermark? Pe cine sau pe ce? Caruselul întâmplărilor halucinante ce au făcut ca o adolescentă frumoasă, poate un pic cam prea grasuță, pe rând anorexică și bulimică, provenind din mediile suedeze bogate, o adolescentă în pragul bacalaureatului, dar și prima prietenă recunoscută a actualului rege al Suediei, Carl Gustav, să fie aleasă să joace rolul principal feminin dintr-un film ce avea să se bucure de un mare succes. „Când am făcut filmul *Elvira Madigan* – scrie Pia Degermark – am simțit pentru întâia oară că sunt un om întreg, ca și cum participam la ceva mare și unic. Era ca și cum mergeam pe apă și știam încotro mă îndrept, ca atunci când naști și aduci pe lume o ființă care rămâne în urma ta, ceva cu totul unic. Sau ca atunci când ești primul care pornește pe o pârtie bogat înzăpezită, încă neatinsă, și pe urmă, ajungând la poalele muntelui, îți contempli propriile urme”. Șansa ce a făcut ca foarte de tânără Pia să obțină un *Palme d'Or*, ce avea să fie vândut de Asistența Socială suedeză a cărei clientă a devenit câțiva ani mai încolo aceeași Pia Degermark sărăcită, căzută pradă alcoolului și câteodată chiar și drogurilor? Șansa, deci, metamorfozată în blestem, în nenorocire, în păcat? Pe cei doi părinți care s-au despărțit pe neașteptate, s-au metamorfozat, din generoși au devenit indiferenți, au ajuns aproape de nerecunoscut, preocupați de fericirea proprie și de cea a noilor parteneri de viață, păstrând o legătură formală cu o fiică cheluitoare ce se afla prea adesea în nevoie, mult prea frecvent în situația de a le cere disperată ajutorul? Asigurările Sociale, inflexibile, care au aplicat mecanic și neglijent niște regulamente, despărțind-o pe Pia de Robbin, fiul avut ca urmare a unei legături pasagere? Sau, nu cumva, chiar pe sine însăși fiindcă a greșit mult prea des, mult prea copilărește, deoarece a intrat nebunește dintr-o încercătură în alta? Deoarece după amănunțite partide de ski pe cele mai celebre pârtii din lume s-a dat de-a berbeleacul pe panta propriei vieți? Fiindcă Pia Degermark a contribuit ea însăși, prin numeroasele ei greșeli, ca tot ceea ce făcuse odinioară bun în viață să nu mai conteze, să nu mai aibă nicio valoare? Despre Pia Degermark, cel mai cunoscut și mai influent ziar suedez – *Swenska Dagbladet* – a scris în vremurile bune că reprezintă „un exemplu demn de urmat pentru tineretul suedez”. Mai încolo, ziarele nu au mai publicat nimic bun despre vedeta de odinioară. Numai vești proaste, doar știri „de scandal”. Din vina cui? Doar fiindcă presa se hrănește din extreme? Sau deoarece Pia Degermark a trecut mult prea ușor de la o extremă la alta? De ce gloria de altădată s-a consumat atât de repede? De ce din vedeta anilor 1967–1968 nu a mai rămas nimic? S-a întâmplat asta exclusiv din vina potrivnicilor vieții? Să fie oare „rostogolirea”, în mod obligatoriu, printre „descriptorii” statutului de vedetă? Nu cumva toată suma de încercături pe care le-a trăit Pia a venit fiindcă tânăra actriță, ajunsă peste noapte vedetă, nu a știut cum să își administreze statutul dobândit, dansând cu prea multă ușurință „dansul altcuiva”?

Ilustrare tristă, tragică a motivului „roata vieții”, povestea vieții Piei Degermark mi se pare nu doar o lectură ce procură emoții puternice. *Dumnezeu numără lacrimile femeilor* e o carte ce se cuvine citită cu luare-aminte nu numai de vedetele mai mult ori mai puțin autentice de azi, ci de toți cei ce știu că e foarte adevărat că succesul are un preț. Dar stă în puterea omului, în speță a artistului ca persoană privată, să facă astfel încât prețul să fie cât mai mic cu putință.

Pia Degermak, *Dumnezeu numără lacrimile femeilor*. Cu o prefață de Gabriel Liiceanu. Editura Humanitas, București, 2009.